

הגנה פעילה – ערובה לקיומנו

יגאל אלון

בזכות יתרונה היחיד יש ביכולתה של ישראל גם לצמצם את הפער בינה לבין אויביה בדברים שבהם ידם על העליונה, וגם לקיים יתרון צבאי מכריע על פני כל צבאות ערב, שהרי העצמה הצבאית, במישור האסטרטגי כבמישור הטקטי, נקבעת לא רק לפי הגורמים הפיסיים והכמותיים שמהם היא מורכבת אלא גם על פי השיטה שבה היא מופעלת ואיכות הלוחמים בכל מסגרת ודרג. לא אפרט את כל האמצעים שיש לנקוט לצמ"צום הפער. אציין בקצרה רק אחדים מהם. על מגבלותינו הדימוגרפיות אנו משיבים בקיום חיל-מילואים ברמת כוונות גבוהה ובכושר צבאי מעולה, ובשילוב מירב האוכלוסיה במאמץ המלחמה לסוגיו. פיצוי על העדר ממד העומק אנו מוצאים ביצירת עומק אסטרטגי תמורת העומק הגיאוגרפי החסר בטפחנו הגנה מרחבית הנשענת על הישור-בים ואוכלוסייתם הבלתי מגויסת והחמושה, ובפתחנו אסטרטגיה יזמתית המבקשת להעתיק את המלחמה אל אדמת האויב. על דלות המשאבים הכלכליים אנו מתאמצים להתגבר על ידי חסכון בהוצאות מיותרות, ועל-ידי קביעת סדר עדיפות בבנין זרועות הלחימה. מבדידותנו המדינית היחסית אנו מנסים לחרוג על-ידי רכישת ידידים בכל אתר. מבלי לזנוח את המעצמות הגדולות אנו שמים דגש מיוחד ברקימת יחסים עם מדינות קטנות בכלל ומדינות מתפתחות באסיה, אפריקה ואמריקה הדרומית במיוחד. אין להעמיד הכל על קלף אחד. אין אנו כופים על עצמנו אוריינטאציה נוקשה על מעצמה או גוש מדינות, ואין ברצוננו להיות תלויים בצניור אספקה אחד בשעת הדחק. כאמור, זכינו ביתרון המשטר החברתי והמדיני, ומכוחו יכולים אנו למלא חסרוננו הכמותי. בזכותו מסוגלים אנו לגייס את רצונו הטוב של

בדברי הבאים אני בא להוכיח כי ישראל זכה-אית, אף חייבת – ולכן גם מסוגלת – לפתח התקפה נגדית מקדימה על אויביה, כל אימת שהם כופים עליה מלחמה, כאמצעי ראשי – ובנסיבות מסויימות יחיד – להבטחת קיומה¹.

כל מלחמה מורכבת ממערכת קרבות; קרב הוא התנגשות של כוחות צבאיים יריבים; כוח צבאי בקרב הוא הצירוף של כוח-אדם, אמצעי-לחימה, מערך לוגיסטי, תנאי קרקע ואקלים, כושר פיקוד ורוח לחימה. במלחמה מנצח בדרך כלל החזק והעצמה הצבאית היא תולדה של הפוטנציאל הצבאי של אומות.

על חמישה דברים עומד הפוטנציאל הצבאי של מדינות: הגורם הדימוגרפי, מבחינה כמו-תית ואיכותית; המצב הגיאוסטרטגי, היינו התנאים הגיאוגרפיים מנקודת-ראות אסטרטגית; המשאבים הכלכליים; המעמד המדיני בזירה הבינ-לאומית; ורמת המשטר החברתי והמדיני. ניתוח מפורט ילמדנו כי בארבעה מתוך חמשת הדברים האמורים יש יתרון למדינות הערביות על מדינת ישראל, ורק באחד מהם – רמת המשטר החברתי והמדיני – זכתה ישראל בעדיפות מוחלטת.

נגזר אפוא על מדינת ישראל לעמוד עמידת מעטים כנגד רבים, מבחינה דימוגרפית; רצועת חוף צרה בגבה אל הים, מכותרת יבשה ומאוימת בהסגר ימי כנגד תתיבשת, מבחינה גאוסטרטגית; מדינה דלה באוצרות טבע כנגד מדינות החולשות על מחצית משאבי הנפט בעולם; מדינה בודדה כנגד בריתות בזירה המרחבית ולעתים הבינ-לאומית. אך לעומת זאת ישראל היא דימוקראטיה סוציאלית ומדינית וכנגדה משטרים מפגרים, פטריארכליים, אבטוקרטיים או רודניים.

אנו מפרסמים דברים אלו (שנאמרו בי"ב באדר תשכ"ז, 22 בפברואר 1967, בחוג דור ההמשך של המערך) משום סיכומם הממצה והקולע את הנחות היסוד של מעמד בטחוננו, הנחות שנתאשרו במלואן במלחמת ששת הימים.

¹ המעוניינים בהרחבת היריעה ימצאו מבוקשם בספרי "מסך של חול" (ישראל וערב בין מלחמה לשלום), הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשי"ך.

ממדים, וכן יש לקיים את עקרון ההתנדבות לשוויוניות. נחיתה רבתי בעורף האויב, או הטלת החיל המעולה אל מול פני המלחמה החזקה בחזית, יש בהן לעתים כדי לקצר את המלחמה ולהבטיח את תוצאותיה, שלא להזכיר חשיבותם של מבצעי קומנדו של יחידים ויחידות קטנות.

על חיל הים לגדול בהיקפו ובכושר-מחצו. אין בכוחו לבנותו על אניות כבדות ויקרות, אך יש בידו לציידו בכלי שיט מהירים בעלי עוצמת-אש גבוהה וארוכת טווח, מלבד טיפוח יחידות ללוחמת גרילה ימית. הציורף של מהירות, אש ותעוזת לוחמים יאפשר לתקוף אניות-אויב בים הפתוח, להגן על חופי הארץ, לרתק את צי האויב לנמליו ואף לפשוט על בסיסיו.

כשלעצמי סבור כי יש לאמן גם חיל נחתים לא גדול שיהא מסוגל לנחות בחופי אויב אם לשם גיחות מאותרות ואם כחלק ממבצע גדול יותר.

את חילות העזר — חימוש, הנדסה, רפואה, קשר, ותובלה — יש לבסס ככל האפשר על השירותים המתאימים בחברה האזרחית ולארגנם באורפן שיוכלו לעמוד במהירות הנדרשת מצבא יבשה. יש להשקיע יותר בהתקנת סידורי הג"א, שהרי אין לדעת באלו מבחנים עלולה לעמוד האוכלוסיה האזרחית, אם כי יש לעשות הכל כדי לחסוך סבל מהאוכלוסיה על ידי הדברת טייסות המפציציים של האויב בראשית המלחמה ולמנוע את ספינות הטילים ואניות המלחמה שלו מלהתקרב אל ערי החוף.

דבר שאין צריך לומר כי בראש לוח העדיפות של ההשקעות יש לכלול את הפיתוח המדעי, הטכנולוגי והאלקטרוני של אמצעי-לחימה חדישים, לבל תימצא ישראל תלויה מדי ברצונם הטוב של אחרים ולמען לא תימצא מפגרת אחרי האויב.

ב

ישראל רוצה בשלום ובשיתוף-פעולה עם שכניה-אויביה. אך לחוזה שלום דרושה הסכמתם של שני צדדים בעוד שדי בצד תוקפני אחד כדי שתפרוץ מלחמה. כל זמן שאי אפשר, למרבה הצער, להגיע לשלום הנכסף, חותרת היא להגיע

העם למאמץ מוגבר ולהישג לחימה גבוה; בזכותו רשאים אנו לתת נשק בידי העם כולו; ובזכותו זכינו בעדיפות איכותית של הלוחם — איכות הבאה על ביטויה ברוח הלחימה, בכושר הפיקוד בכל דרג וביעילות השימוש באמצעי הלחימה.

ברצוני לשים את הדגש על סדר העדיפות בבניית הכוח הצבאי. כיון שאין ביכולתנו הכל-כלית לפתח את כל זרועות הלחימה בדומה למעצמה גדולה, ומאחר שמעט מכל דבר פירושו: לא כלום, עלינו לגזור על עצמנו סדר עדיפות קפדני בפיתוחו וטיפוחו של צה"ל.

הנתונים הגיאוסטרטגיים והמדיניים מחייבים שהמלחמה תהא קצרה ככל האפשר, שתיערך על אדמת האויב, מתוך מאמץ לשבירת ריכוזי כוחו ולקביעת עובדות מוגברות, מבחינה צבאית וטריטוריאליה, בעלות משמעות מדינית. על ישראל להתרכז אפוא בפיתוח הזרועות האופנסיביות בעיקר תוך הפקדת ההגנה הסבילה בידי הגנה מרחבית חמושה היטב יותר ומתוגברת בכוח-אדם שלמעלה מגיל הגיוס.

אף שהזירה שלנו יבשתית היא בעיקרה, אין לתאר נצחון צבאי מהיר ללא שליטה באויר. חיל-אויר טקטי רב-תכליתי המסוגל ליירט באויר, לתקוף מטרות על הקרקע ובים ולסייע לצבא-יבשה הנע קדימה — נוסף על תפקידי תובלה, הצנחה, הנחתה, קשר, מודיעין ושירות אמבולנס-סי — הוא בבחינת צורך עליון שלמען פיתוחו ראוי שנהיה מוכנים להקריב קרבנות כלכליים.

גייסות-שריון משופעי טנקים ושירותי אחזקה ניידים המסוגלים להבקיע מערך הגנה מוצק, לא-גוף, לכתר ולכתוש את שריוני האויב ולגמא מרחקים גדולים בעומק אדמת האויב בשטחים קשים למעבר, ביום ובלילה, הרי הם בבחינת הזרוע המכרעת של צבא היבשה.

חיל-רגלים ממוכן המסוגל לנוע בקצב השריון ולשתף פעולה עמו, אם כפורץ דרך ואם כמנצל הצלחה, ואתו חיל-תותחנים בעל כושר ניידות, יש בהם כדי להבטיח את הנצחון בשדה הקרב.

את המצנח יש להפוך לאמצעי תובלה ואספקה מקובל, ואת חיל הצנחנים יש לפתח כחיל רב-

רוצה בשלום או לפחות בהסדרי ביניים שימנעו מלחמה, ועל כן אין להסביר את ההשקעות העצומות באמצעי-לחימה, על חשבון הפיתוח הכלכלי והחברתי של אומותיהן אלא בשאיפתן להגיע לעדיפות צבאית כדי לצאת למלחמה על ישראל כשהן בטוחות בנצחונן. אין לקבל את ההנחה כי המלחמה היא בלתי נמנעת, אולם אין זה מן הנמנע כי תתלקח מלחמה באם תיווצרנה נסיבות הנראות נוחות ומבטיחות לממשלת מצרים.

עצם קיומו של הכוח הצבאי הישראלי אין בו די כדי שירתיע את מפקדת האויב מלפתוח במלחמה. מידת האמינות בשימוש הכוח, וכן העירונות הבטחוניות, מסייעות להרתעה לא פחות מעצם העצמה הצבאית. לעולם אין לדעת אם האויב מעריך נכונה את כוחנו. הוא עלול להכשל בהערכת ממצעט של כוחנו ועלול לטעות בהערכת נחישות נכונותנו להשתמש בו, לראות בכך עדות לחולשתנו, שתגרה אותו להקדים את המלחמה.

ג

לא אחת אני שומע, הן מפי מומחים והן מפי הדיוטות, כי הזמן פועל לרעתנו. האוכלוסייה במדינות ערב גדלה בקצב גדול, רמת החיים משתפרת והיקף החינוך העל-יסודי ועל-תיכוני נמצא בקו עליה ברוב מדינות ערב. עליה איכותית בולטת תחול בחברה הערבית, ואז – חוששים הם – תזכינה מדינות ערב בשוויון איכותי נוסף על יתרונן הכמותי, ותגענה לאותה עדיפות צבאית העלולה להכריע את ישראל.

גישה פסימית זאת עלולה להוליך לשלוש מסקנות מוטעות: דחיפה למלחמת מנע; השלכת יהונות על ערובה של מעצמה גדולה; הרתעה הדדית על ידי "מאזן אימה" של נשק גרעיני ברשות שני הצדדים אשר ירתיע את שניהם כדרך שהוא פועל בין המעצמות הגרעיניות.

אינני סבור כי הזמן פועל לרעתנו דוקא. הזמן כשלעצמו הוא ניטראלי מטבעו. הרבה תלוי בזה כיצד מנצלים את הזמן. על אף התעצמותו המרשימה של האויב בטוח אני כי, למרות שחלפו כתשע-עשרה שנים ממלחמת השחרור וכעשר

למצב של אי-מלחמה אם על-ידי הרתעה ואם בעזרת הסדרי-ביניים שאפילו אינם בגדר שלום של ממש יהיה בהם לפחות כדי למנוע מלחמה מאיזה צד שהוא נגד כל צד שהוא. לשון אחר: מדיניות הבטחון של ישראל חותרת להרתיע את האויב מלבצע את התקפתו המובטחת ולנצחו אם יכפה עליה מלחמה. יש קשר ישיר בין האפשרות לנצח לבין הסיכוי להרתיע. רק צבא בעל כושר-הכרעה יש עמו סיכוי להרתעה. ככלות הכול, המלחמה בישראל איננה בגדר תנאי לקיום מדינות ערב. יודעות הן יפה כי ישראל שוחרת שלום, ויכולות הן להתקיים, ואפילו לריב ביניהן באין מחריד. מכאן שיכולות הן להתיר לעצמן לדחות את המלחמה המובטחת משנה לשנה, ועלינו לברך על כל שנה החולפת ללא אש ולראות בה מעין הישג מדיני שנתי. שליטי ערב לא יצאו למלחמה בישראל אלא אם יהיו בטוחים מראש בנצחון צבאותיהם, כעדות עצמם. (עד עתה לא שמעתי על שום חברת ביטוח המבטחת נצחונות צבאיים בכלל ונצחונות ערביים במיוחד). מכאן, שככל שיתרונה הצבאי של ישראל יהיה בולט לעין האויב כן יגדל הסיכוי כי ירתע מהתקפה, וככל שירתע כן גדלים הסיכויים כי ישלים עם קיומה של ישראל. השלמה היא פתח לשלום.

האמת ניתנה להאמר כי הברירה איננה בהכרח בין חווי שלום ושיתוף-פעולה לאלתר לבין מלחמה בלתי נמנעת. אילו נאותו ממשלות ערב להיתום על חווי-אי-התקפה אתנו, אם כחיוזק להסכמי שביתת הנשק ואם כחילופם, אילו חוזה אשר כזה היה מאפשר קביעת סידורים הדדיים אפקטיביים ומבוקרים על ידי יחידות מפקחים מעורבות של יהודים וערבים – המצוידות במיטב אמצעי התקשורת שיבטיחו את שני הצדדים בפני התקפת פתע, צריכים היינו לתת ידנו לכך. טול מהצדדים הלוחמים את הסיכוי להתקפת פתע רבתי באויר וביבשה ונטלת את האפשרות לכל התקפה גדולה. אלא שהיקף החימוש וסוגי אמצעי הלחימה שארצות ערב בכלל ומצרים במיוחד מפתחות ורוכשות אינם משאירים פתח רחב לאשליות. ממשלות ערב יודעות יפה כי ישראל

ואכן כוחנו עמנו לגונן על ישראל ללא עזרה צבאית מן החוץ, להוציא אספקת אמצעי לחימה. גם בתחום החימוש רצוי כי ניעשה פחות תלוּי־יים באחרים. הישגי הפיתוח והתעשייה הצבאיים מוכיחים כי יש מקום להעמיק את הייצור של אמצעי לחימה ברמה גבוהה. מאמץ מכוון כזה יקדם את תעשיית המתכת ואת התעשייה המושגת על המדע, נוסף לחשיבותו המדינית והבטחונית. אשר למאון האימים הגרעיני, אומר בגלוי שאילו ניתנו לי לבחור בין מציאותו של נשק גרעיני בידי שני הצדדים, למען האיזון המרתייע אהדדי, לבין מניעתו משני הצדדים — הייתי בוחר במאון כוחות המתקיים באמצעות נשק קונבנציונאלי ולא גרעיני. אפילו נתעלם מהבעיה המדינית הבין־לאומית הכרוכה בפיתוח נשק גרעיני על־ידי מדינות שאין בידן נשק זה, סבורני כי סכנה גדולה תרחף על ראשה של מדינת ישראל באם אחת ממדינות ערב תחזיק בפצצות גרעיניות אפילו יהיו בידי ישראל פצצות דומות לצורך תגמול. המשטרים בארצות ערב הינם כה מיליטאנטיים, בלתי יציבים ובלתי שקולים עד שיש סכנה כי לא יעמדו בפני הפיתוי שבהטלת הפצצות ראשונה. והעובדה ששארית הפליטה חוסה במקלטים אנטי־גרעיניים תצליח לבצע פעולת תגמול גרעינית בבחינת "תמות נפשי" אין בה משום נחמה. כמובן שקיימת סכנה כי האויב עלול לפתח נשק בלתי קונבנציונאלי ברבות הימים או להצטייד בו ממקור חסר־אחריות. לכן יש לעקוב בערנות אחר ההתפתחות בארצות ערב בכלל ובמצרים בפרט, אך בה בשעה עלינו לקיים בארץ רמה גבוהה של מחקר וטכנולוגיה גרעיניים, כמקובל במפותחות שבארצות תבל. הדבר דרוש בראש וראשונה לפיתוח הכלכלי, המדעי והמדיני של ישראל, אך לא סוד הוא כי כושרן המדעי והטכנולוגי של מדינות הוא פוטנציאל של ייצור נשק גרעיני. ואכן אופציה מדעית וטכנולוגית היא הכרח לנו, לבל נימצא מפגרים.

עם זאת עלי להדגיש כי דוקא התקדמותנו המדעית בפסיקה הגרעינית עלולה להמריץ את האויב להתקפה אוירית על מכוני המדע והכורים

שנים ממצע "קדש", אנו חוקים היום מהאויב יותר משהיינו בשני המבחנים הקודמים. הרי שעד עתה, לפחות, לא פעל הזמן לרעתנו דוקא. אשר לעתיד, הרי במשך עוד שני דורות לפחות לא יפעל הזמן בהכרח נגדנו. כיון שיש קשר בין ההתפתחות החברתית והכושר לנצל את המדע והטכנולוגיה המתקדמים בקצב מהיר, רשאים אנו לומר כי הטכנולוגיה הצבאית מתקדמת בקצב מהיר יותר מאשר הסוציולוגיה הערבית. תוספת של אמצעי לחימה חדישים ומסובכים בידי חברה מפגרת אינם תוספת כוח דוקא. לעתים יש בה כדי להכביד יותר מלהועיל, וגידול מהיר של האוכלוסיה במדינות ערב בתנאי האביונות השוררים בהן הוא לרעתן יותר מלטובתן.

אני שולל מלחמת מנע מבחינה מוסרית ומדינית כאחד. מבחינה מוסרית — כי כל עוד ניתן לנו לדחות את המלחמה מבלי לסכן את ישראל, אין להקדימה, שמא יווצרו תנאים שהיא תידחה לשנים רבות. התקפה ערבית כללית היא בגדר אפשרות, ולו מציאותית מאוד, אך איננה בגדר ודאות, ולכן אין לשאוף להקדמתה. מבחינה מדינית — יהא זה משגה היסטורי אם נסתבך במלחמה תוקפנית. נאבד ידידים בעולם ואולי אף יוטל עלינו אַמבארגו אשר יכביד על מילוי חידושו של אוצר הנשק שלנו.

וחלילה להשליך יהבנו על מעצמה זרה. טוב הדבר כי נזכה בידידים בעולם כולו, ובקרב המעצמות הגדולות בעלות ההשפעה ומספקות הנשק במיוחד. אולם, עם כל הערכת את ידידותן של כמה מדינות, אסור שקיומנו מבחינה צבאית יהיה תלוי בערובה חיצונית. ראשית, יהא בכך משום תלות הקוראת לתכתיבים בדבר דרכי הפתרון של הסכסוך הערבי־ישראלי שלא לטובתנו. שנית, לא תמיד תהיה המעצמה הערבה תמימת־דעים אתנו בהערכת המצב. שלישית, המלחמות בימינו נחרצות בימים ספורים, לעתים בשעות ספורות, הכל לפי אמצעי הלחימה והדוקטרינה הצבאית. ובעלי בריתנו עלולים פשוט לאַחר. ואחרון אחרון: אם אין אני לי מי לי — היכולת להתגונן בכוחות עצמנו היא תנאי לעצם קיום מדינתנו.

קרובות. אין להוציא מכלל אפשרות נסיון של פגיעת פתע בהם על-ידי טייסת נועזת אגב הכרזה שמצרים מסתפקת בכך. צריך שיהא ברור מראש כי "התקפה מאותרת" מעין זו תזכה לתגובה בדמות התקפת-נגד כוללת מצדנו ואז אולי תש-קול מצרים פעמיים אם כדאי לה להסתכן.

הלוחמה הזעירה, החבלה וההפגזה הארטיל-רית, כמו הנסיונות להחיות את הישות הפלשתי-נאית באמצעים לוחמניים, כל אלה הם פונקציה של מצב לוחמות בפועל. אין אנו צריכים לפעול לפי תכתיבים אסטרטגיים וטקטיים שמנסה האוייב לכפות עלינו. נשמור בידינו את הזכות לפעול בשיטה הרצויה לנו, לרבות כיבוש שטחים כדי להרחיק את בסיסי התוקפנות הטורדנית והמי-סוכנת. אם אך ידעו שכך אנו עלולים להגיב – יחדלו. אם לא יחדלו, מחובתנו לשים קץ לטרור. אשר לירדן, די להציץ במפה כדי להיווכח שה-שטחים המוחזקים בידיה בגדה המערבית מוצבים מול הגיזרה הרכה של המערך ההגנתי הישראלי. צבא אופנסיבי ראוי לשמו עלול לנסות ולפצל לשנים או לשלושה את ישראל כשלב בהתקפה כוללת בכמה חזיתות. אין לשכוח כי ירושלים מחולקת וחלקה המערבי מאויים ואילת היא כמ-טחווי קשת מעקבה. מכאן שכל עוד תקיים ירדן את הסכמי שביתת הנשק לא יבולע לה. באם תצטרף לקואליציה מלחמתית נגד ישראל ותרשה כניסת כוחות ערביים זרים לשטחיה, לא יהיה מנוס מלהפוך את הגדה מטריז פוטנציאלי נגד ישראל למלכודת רבתי לכוחות האוייב.

אשר למצרי טיראן, הודיעה ממשלת ישראל לא אחת כי חסימתם יחשב בעיניה כאקט של מלחמה שיחייב את ישראל לתגובה. במקרה זה אין לנו אלא להיכון לעשייה. ב"מסך של חול" ניסיתי להסביר כי באם ייחסמו מצרי טיראן בפני הספנות הישראלית עלינו לראות בכך "מע-שה של מלחמה גלויה" וכי "אסור מבחינה אסטר-טגית חיונית, שישראל תחייב עצמה למלחמת-התגוננות 'צמודה' לזירה (איזור המצרים עצמו) ולמועד (של חסימת המצרים בפועל) שייקבעו על ידי שליט מצרים. שכן חזקה עליו שינסה, לפחות,

הגרעיניים שלנו מתוך התימרות – כלפי דעת-הקהל בעולם – שכל כונתו למנוע את חדירת הנשק הגרעיני למזרח התיכון. משום כך עולה חשיבותו של הנשק הקונוונציונאלי החדיש, שהרי בשעה קריטית יופעל הנשק הקונוונציונאלי ובו תלוי במידה מכרעת הנצחון.

אין איפוא מקום לפסימיות. הזמן, כאמור, אינו נגדנו, ואולי הוא לטובתנו, אם נדע להשתמש בו.

ד

בששה מקרים אפשריים רשאית ואף חייבת ישראל לצאת למלחמה:

- א. במקרה של ריכוז כוחות אופנסיביים שיש בו משום סכנה לישראל.
 - ב. כשמתחוויר כי האויב מכין התקפת-פתע אוירית על בסיסי האויר הישראליים.
 - ג. באם יותקפו מן האויר, ואפילו התקפה מאותרת, הכורים הגרעיניים ומכוני המדע.
 - ד. באם יגיעו הלוחמה הזעירה, פעולות המי-קוש והפגזות הטרור, לממדים שההגנה ה-פאסיבית ופעולות התגמול לא יוכלו להן.
 - ה. באם תצטרף ירדן לברית צבאית עם מדי-נה ערבית אחרת ותתיר ריכוז כוחות זרים בתחומיה ובמיוחד במערב הירדן.
 - ו. באם תחסום מצרים את מצרי טיראן.
- כל אחת מהתפתחויות אפשריות אלו היא בב-חינת "עילת מלחמה" שתתיר ידינו למלחמת מגן בשיטה, בזירה ובשעה שייקבעו על ידינו.
- ריכוז כוחות אופנסיביים יכול להיות מיועד רק לתוקפנות. ההיערכות להתקפה היא שלב הכרחי של ההתקפה עצמה ולכן דין אחד לשתיהן.
- השולט באויר זוכה במירב הסיכויים לנצחון. מכאן שאין להרשות לחיל האויר של האויב לה-כות את חיל האויר שלנו בעודו על הקרקע. כשמתחוויר באמצעות המודיעין או רשת המכ"ם כי התקפה אוירית ממשמשת ובאה יש להקדים ולהכות את חיל האויר של האויב, במידת האפ-שר, בטרם ימריא לקרב.
- הכורים הגרעיניים נחשבים הרבה בעיני קאהיר ומוזכרים לשמצה על-ידי נשיא מצרים לעתים

כבר נמצאו טוענים כי בצירוף התיבות "התק-פת-נגד" ו"מקדימה" יש משום סתירה לוגית. האם אפשר לכנות התקפה יזומה בשם "התקפת-נגד" נוכח התקפה שטרם החלה? ישאל השואל: והתשובה דווקא הגיונית ביותר. כיוון שהאויב מכנס את כוחותיו להתקפה, היערכות שכפסע בינה ובין התקפה ממש, וכיוון שהוא יחל את מלחמתו בנסיון לקנות שליטה באויר על ידי התקפה על חיל האויר שלנו בעודו בבסיסיו—ובהיערכות לקראת התקפה, יש לראות, כאמור, חלק אינטגרלי של ההתקפה עצמה, הרי שמבחינה מוסרית ומדינית רשאית ואף חייבת ישראל ליטול את היזמה מידי האויב.

בהתקפת-נגד מקדימה יש לחתור בראש וראשונה לשליטה באויר על-ידי הריסת חיל האויר של האויב ומתקניו על הקרקע, שבירת ריכוזי כוחות היבשה שלו והיאחזות במערך נוח על אדמתו כאמצעי נגד חידוש התוקפנות וכעמדת-מיקוח במשא-ומתן על עתיד השלום והתוויית הגבולות. ככלות הכל הרי אנו רוצים בשלום ואי-לו מדינות ערב עומדות בעיקשות על קיום מצב הלוחמות. אין להתיר להן אפוא לאחוז את החבל בשני ראשים: לבנות ולרכז כוחות תוקפניים נגד ישראל בשם הלוחמות—ולצפות כי נתנהג עמ-הם כאלו שלום שורר בינינו. כיוון שמדובר בעצם קיומה של המדינה מותר לנו ואף מוטל עלינו להיות ערוכים מבחינה צבאית ומוסרית ליזמה מקדימה כל אימת שיהא צורך בכך—אפילו אם נגונה באו"ם בשל כך. יתרה מזאת: "היכולת לאחוז ביזמה מקדימה היא הערובה לכושרו הצבאי של צה"ל על כל שלוחותיו והאמצעי הבדוק ביותר לכושר התגוננותה של ישראל, ולקראתה יש לארגן את צה"ל ביבשה, בים ובאוויר, לרבות ההגנה המרחבית, ובהתאם לצורך זה יש לנהל, בין השאר, את מערכת ההסברה והמאבק בוירה הפנימית והבינ-לאומית".⁵

אין לי ספק כי יש כבר היום ביכולתו של צה"ל להתמודד עם כל מדינות ערב, אם כי אין לשקוט

לקבוע את אלה בשעה שתיראה נוחה לו וקשה לישראל. אין משגה חמור יותר מלהניח לאויב שיכתוב את מקום ההתנגשות, את מועדה וממיי לא את שיטתה".² כוונתי שחסימת המצרים אינה בגדר מיבצע מקומי המתיר תגובה במצרים עצמם. הריהי כהכרזת מלחמה המתירה לנו את קביעת הזירה, היקף הפעולה ושעת האפס.

ה

בפרק ג של ספרי הנזכר,³ הקרוי "מדינה בגבה אל הים", אני מתאר בהרחבה את השיטה שלפיה עלול האויב לבצע מלחמת-פתע בוזקת וקצרה במהלכים הבאים:

- (א) התקפה אווירית על חיל האויר הישראלי בעודו חונה על הקרקע;
- (ב) התקפה סימולטאנית בכמה חזיתות של חילות היבשה בחיפוי אווירי עדיף;
- (ג) נחיתות ימיות אם לצורך ריתוק והטרדה ואם כחלק מפלישה רבה, וכן הפעלת כנו"פיות גרילה, צנחנים ונחתים בעורף לשם יצירת אנדרלמוסיה ושיבוש התחבורה.
- (ד) הרעשה מן האויר והים על ריכוזי אוכלוסייה ותעשייה.

מלחמה כזאת או בדומה לה תשאף לקבוע עובדה מוגמרת בטרם יבוצע גיוס כללי ו"בטרם תבוא התערבות בין-לאומית, כאם תבוא למען הפסקת אש".⁴

כדי שישראל לא תפול קרבן להתקפה פתע כוללת, עליה לקיים בידה את הכושר הצבאי ואת הזכות המוסרית לבצע התקפת-נגד מקדימה. את המונח התקפת-נגד-מקדימה אני מגדיר כך: "נקיטת יזמה מיבצעית ישראלית נגד ריכוזי כוחותיו של האויב, ותפיסת יעדים בעלי חיוניות בטחונתית על אדמתו של האויב, בשעה שהוא נערך להתקפה ובטרם יספיק לפתוח בהתקפתו למעשה".⁵

² עיין ספרי ע' 348.

³ שם עמוד 52.

⁴ שם עמוד 60.

⁵ שם עמוד 73.

⁶ שם עמ' 76.

היעד האמיתי שלנו הוא השלום. שאיפתנו כנה ועמוקה להגיע לחווי שלום ולשיתוף-פעולה עם מדינות ערב, כולן יחד או כל אחת בנפרד, לטובת כל הנוגעים בדבר. הון תועפות יורד לטמיון במרוץ החימוש המטורף בעוד עמי המרחב זועקים לפיתוח כלכלי וחברתי. ישראל היתה מתברכת אילו ניתן לה להפנות מהון ההשקעה המועט שלה לפיתוח כלכלי וחברתי במקום פיתוח צבאי. אולם כיוון שגורלה של ישראל תלוי במאזן הכוחות בינה לבין אויביה, אין מנוס מתוספת השקעות צבאיות אשר ממשלות ערב כופות על עמיהן הנוקיים לפיתוח ועל ישראל השואפת לשלום ולקידמה חברתית. אין סתירה בין כוונות בטחון-נית לבין מאמצים לכינון השלום. אדרבה: "פעור-לה מדינית הנוטשת את זכות ההתגוננות לא תביא לשלום, אלא להחמרת המצב הבטחוני. התגוננות צבאית ללא השראה מדינית שוחרת שלום וללא יעד חברתי בין-לאומי תגרוף אותנו למדוחי-הל-אומנות וההרפתקנות הצבאית, ללא פרספקטיבה של הסדר. שילוב נכון של כוונות בטחוניות פעילה ומדיניות של שלום עקבית יקדמונו בדרך זרועת החתחתים הארוכה אשר לפנינו"⁸. אכן אסור כי הכוונות הצבאית של ישראל תחליש, ולו כמלוא הנימה, את מאמציה להגיע לשלום או לקיום-יחד מוכר, לפחות, עם ארצות ערב, כשם שמאמצינו להדברות עם ערבים אסור שיחלישו את העירנות הבטחוניית.

השלום אינו ממתין מאחורי כתלנו ועל כן נע-שה כל שבידינו כדי למנוע את המלחמה, בתקווה כי נגיע לעידן שלא תיתכן עוד מלחמה. אולם חזון אחרית הימים עודנו רחוק. ועל כן "אם תתלקח המלחמה שנית, שוב אין לחזור על השגיאה ההיסטורית שנעשתה במלחמת השחרור ואחרי כן במבצע קדש. שוב אין להפסיק את המל-חמה בטרם יושגו הנצחון המלא, שלימותה של הארץ וחווה השלום אשר יבטיח יחסים תקינים בין ישראל לשכנותיה"⁹.

על השמרים, ויש להגביר את כוח המחץ האוירי והשריוני שלו. הייתי רוצה לראות גם את חיל הים הקטן שלנו זוכה בתוספת אמצעי-לחימה מהירים ומרחיקי-קלוע. יחסי הכוחות הכמותיים אינם לטובתנו. מבחינה איכותית יש לנו יתרון. ביזמה המקדימה התקפת אויב ממשמשת ובאה הערובה לנצחון מכריע ומהיר.

אין צורך לקבוע מראש בכמה זמן על התקפת הנגד הישראלית להקדים את ההתקפה הערבית. רצוי להניח לאויב לרכו את מירב הכוחות, ובטרם ישלים היערכותו לקרב, כדי למגר את עיקר כוחו. "פעמים יש להקדימה בחודשים, פעמים בשבוע-עות, ופעמים אפילו ימים מספר יספיקו כדי להסב את הגלגל לאחור. באין ברירה, חיוני הדבר שב-סיטואציות מסוימות יקדימו הישראלים את ה-פולשים אפילו בשעות ספורות, ובלבד שיקדימו"⁷.

מלחמה היא ענין רציני מכדי שינהגו בו קלות-דעת. דווקא משום שאני רואה, עד כדי קיצוניות, ביזמה המקדימה, כל אימת שהתקפת-אויב נעשית ממשית, אמצעי עיקרי – לעתים יחיד – להבט-חת קיומה של ישראל רואה אני חובה לעצמי, ולא כדבר-שפתיים, להזהיר מפני הפעלתה אלא כשיש בה צורך אמיתי ומתוך שיקול-דעת מדיני.

ההבחנה היחידה בין התקפת-נגד מקדימה, שהיא אופנסיובית מבחינה מיבצעית והגנתית מבחינה מוסרית, לבין מלחמת-מנע שהיא תוקפ-נית מבחינה מוסרית ומדינית, היא בכך שהרא-שונה צמודה להיערכות קונקרטי של האויב לקראת מיבצע תוקפני, או לאחר שהוא מפר את התחייבותיו הפרה שיש לה משמעות בטחוניית מרחיקה לכת לרעה.

לא כל תנועה צבאית היא בבחינת היערכות לקראת התקפה ממשית ולא כל נאום שחצני תוק-פני מפי שליט דימוגי הוא בגדר הכרות מלחמה לאלתר. בעזרת מודיעין מפותח (ובשכזה התב-רכנו) ניתן לנו להבחין בין ריכוז כוחות להתקפה לבין תרגיל עוצבתי או מהלך במלחמת עצבים.

⁸ שם עמ' 36.

⁹ שם עמ' 81.

⁷ שם עמ' 76.